

Я.О. Переверзева

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Науковий керівник :

канд..пед.наук, доцент Папіжук В.О.

ОСНОВИ РОБОТИ НАД ЛЕКСИЧНИМИ НАВИЧКАМИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (ФРАНЦУЗЬКОЇ)

Будь-яку мову можна презентувати у вигляді фонетичного, граматичного та лексичного матеріалу. Вивчення мови має на меті оволодіння основними видами мовленнєвої діяльності. І хоча навчання школярів фонетичному, граматичному і лексичному аспекту французької мови здійснюється в тісному взаємозв'язку, виходячи з фізичних, психологічних та інтелектуальних особливостей дітей відповідного віку, можна бути впевненим, що процес вивчення лексики є для них основоположним [1,с.24].

Вирішенням проблеми навчання іншомовної лексики займалися В.А.Бухбіндер, В.С. Цетлін, С.Ф. Шатілов, О.М. Соловова та інші. Однак потребує вирішення питання методики формування іншомовної лексичної компетенції в процесі вивчення другої іноземної мови (французької) в школі.

Метою статті є способи формування лексичних навичок та їх місце в процесі навчання другої іноземної мови.

Лексика – це жива матерія мови, сукупність слів і схожих з ними по функціях об'єднань, що утворюють певну систему. Системність лексики виявляється в тому, що всі її одиниці на основі своїх властивостей входять в певні лексичні об'єднання (словотворчі гнізда, семантичні поля, групи, антонімічні протиставлення, синонімічні і паронімічні ланцюжки). Одиницею навчання лексичного матеріалу є лексична одиниця, яка може бути не лише словом, але й сталим словосполученням і навіть так званім «готовим реченням» (тобто таким, що не змінюється у мовленні).

Лексичними одиницями можуть бути:

- 1) слова;
- 2) стійкі словосполучення;
- 3) клішовані звороти (вирази).

Знання іноземної мови асоціюється з лексичними навичками, які і забезпечують функціонування лексичних одиниць у спілкуванні. Лексичними навичками називають навички інтуїтивноправильного розуміння і вживання іншомовної лексики на основі мовленнєвих лексичних зв'язків між слухомовленнєвомоторною і графічною формами слова та його значенням, а також зв'язків між словами іноземної мови

[С.В. Смоліна Методика формування іншомовної лексичної компетенції / |Іноземні мови №4/2010]. Саме тому лексичні навички слід розглядати як найважливіший і невід'ємний компонент змісту навчання іноземної мови, а їх формування є метою навчання лексичного матеріалу.

Іноземна мова як предмет, що сприяє розвитку комунікативної культури і розширює пізнавальні можливості учнів, пропонується до вивчення на всіх ступенях навчання в школі, включаючи початкову. Визнається, що навчання іноземної мови створює умови для комунікативно-психологічної адаптації школярів до нового мовного світу, сприяє подоланню психологічних бар'єрів у використанні іноземної мови як засобу спілкування, залучає дітей до нового соціального досвіду, формує в учнів готовність і здатність до спілкування іноземною мовою з урахуванням їх мовних можливостей і потреб. [2,с.57]

Одна з умов успішного спілкування іноземною мовою на доступному дітям рівні - якісно сформовані лексичні навички, які є важливим компонентом змісту навчання іноземної мови.

Процес оволодіння лексичними навичками складається з декількох етапів:

- 1) ознайомлення, що включає введення і пояснення;
- 2) тренування у вживанні лексичних одиниць (первинне закріплення);
- 3) вживання лексичних одиниць (включення слів у мовну діяльність).

Для ефективного формування лексичних навичок вимагається забезпечення багаторазового повторення лексичного матеріалу кожним учнем та збільшення обсягу тренування, використання різних видів наочності, здійснення предметних дій з лексичними одиницями, індивідуалізація навчання лексиці, забезпечення негайного зворотного зв'язку, своєчасний контроль і корекція при виконанні письмових лексичних вправ. [3,с.12]

Для того щоб навчання було ефективним та підібрані методи відповідали потребам учнів, процес засвоєння лексичного матеріалу поділяється на етапи. Таким чином виділяють:

- 1) етап ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями;
- 2) етап автоматизації дій учнів з новими лексичними одиницями, де розрізняють:

а) автоматизацію на рівні словоформи, вільного словосполучення та фрази, речення;

б) автоматизацію на понадфразовому рівні - діалогічної або монологічної єдності. [4,с.76]

Розглянемо детальніше зміст етапів, за якими доцільно організовувати навчання нових лексичних одиниць. Ознайомлення з новими лексичними одиницями (орієнтувально підготовчий етап формування лексичної навички за С.Ф.Шатіловим). На цьому етапі відбувається усвідомлення лексичної системи іноземної мови у вигляді поняття про цю систему і правил користування нею; сприйняття й осмислення нових лексичних

одиниць через семантизацію. Можливими способами семантизації є: розповідь, бесіда, окремі ситуації, самостійне ознайомлення зі словом (читання або прослуховування тексту). Вчитель спонукає учнів до пізнавальної діяльності, презентує нову лексику у контексті, чітко і правильно вимовляючи нові лексичні одиниці, оскільки перше запам'ятовування форми є психологічно на стільки сильним, що його наступне коригування є заважким, а інколи й неможливим. Способи семантизації поділяють на дві групи: перекладні та безперекладні [7,с.67].

Ознайомлення з новими лексичними одиницями починається з семантизації - розкриття значення нових слів. Способи семантизації поділяють на перекладні та безперекладні.

Перекладні способи розкриття значень іноземних лексичних одиниць включають:

- однослівний переклад;
- багатослівний переклад;
- позафразовий переклад;
- тлумачення;
- дефініція/визначення.

До безперекладних способів розкриття значень іноземних лексичних одиниць відносяться:

- наочна семантизація – демонстрація предметів, малюнків, діапозитивів, картин, жестів, рухів тощо;
- мовна семантизація:
  - а) за допомогою контексту, ілюстративного речення/речень;
  - б) зіставлення однієї лексичної одиниці з іншими відомими словами іноземної мови — за допомогою антонімів і зрідка синонімів.
- дефініція – опис значення нового слова за допомогою уже відомих слів;
- тлумачення значення лексичних одиниць іноземною мовою. [2,с.59]

Для підвищення ефективності навчання лексиці необхідний диференційований підхід до відбору словникового матеріалу, його презентації і закріпленню. Такий підхід здійснюється на базі методичної типології (тобто розподіл мовних одиниць за типами з точки зору складності їх вивчення), що передбачає градацію труднощів засвоєння лексики. Труднощі засвоєння лексики французької мови:

- широка багатозначність французького слова, так як обсяг значення слів ширше;
- значення французького слова обумовлено контекстом;
- широка сполучуваність французьких слів, звідси і їх багатозначність;
- стислість французького слова (приблизно 70% односкладових слів засвоюються гірше);
- широке вживання скорочень;
- велика кількість запозичень;
- закономірності слововживання.

Існують різні підходи до встановлення лексичних труднощів. Наприклад, Фріз при виявленні типологічних особливостей лексики виходить з її функцій в реченні і з сполучуваності. На основі цих критеріїв він виділяє 4 типи слів:

- службові слова;
- слова замітники;
- слова, що виражають наявність або відсутність заперечення;
- слова, що символізують предмети, дії і якості [6,с.137].

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що засвоєння іншомовної лексики вимагає тривалої і кропіткої роботи. Це передбачає як безперервне накопичення і розширення словникового запасу, так і оперування ним у різних видах мовленнєвої діяльності — аудіюванні, говорінні, читанні та письмі.

Список використаної літератури:

1. Андріївська-Левенстерн, Л. С. Методика викладання французької мови в початковій і середній школі: для фак. іноз. яз. пед. ін-тів/Л. С. Андріївська-Левенстерн. - М.: Вищ. шк., 1995. – С.24.
2. Зимова, І.А. Психологія навчання іноземним мовам в школі/І. А. Зимова - М., 1999. – С.57-59.
3. Іванченко, А.І Французька мова: Лексика в картинках: 2-3 класи/А.І. Іванченко. - М., 2005. – С.12-14.
4. Кулігіна, А.С. Твій друг французький: навч. для 2 класу. /А.С. Кулігіна. - М.: Просвещение, 2000. – С.76.
5. Функції вчителя в здійсненні мовної взаємодії з учнями при навчанні іноземної мови// Іноземні мови в школі. - 1991. - № 4. – С.11
6. Гінзбург Р.С., Чарльз Фріз, його лінгвістичні та методичні погляди, В«Іноземні мови в школіВ», 1963, № 5 – С.137
7. С.В. Смоліна Методика формування іншомовної лексичної компетенції / Іноземні мови №4/2010 – С. 67